

**İLKOKUL İKİ VE ÜÇÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN HAYAT
BİLGİSİ DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ¹**

*INVESTIGATION OF SECOND AND THIRD GRADE ELEMENTARY
SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS LIFE SCIENCE COURSE IN
TERMS OF VARIOUS VARIABLES*

Barış ÇETİN*

*Geliş Tarihi: 11.11.2019
(Received)*

*Kabul Tarihi: 05.11.2020
(Accepted)*

ÖZ: Bu çalışmada, ilkökuller iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine, okul türüne, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine, öğrenim görülen yerleşim yerlerine göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada kesit almalı tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Çanakkale ili merkezi, Yenice, Çan ve Biga ilçelerinde bulunan 3 özel ve 16 devlet ilkökullerinin iki ve üçüncü sınıflarındaki öğrenciler içerisinden rastgele seçilen 2013 öğrenci oluşturmaktadır. Zayimoğlu Öztürk ve Coşkun (2015) tarafından geliştirilen “Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” ve “kişisel bilgi formu” ile araştırmanın verileri toplanmıştır. Öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları” ve alt faktörler toplam puanları erkek öğrenciler lehine anlamlı fark elde edilmiştir. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin, “hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları” ve hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutum alt faktör toplam puanları ilkökuller ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunurken; “hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutum” alt faktör toplam puanları öğrenim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı fark belirlenmemiştir. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin, “hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutum” ve “hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutum” alt faktörler toplam puanları ve “hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları” Merkez/Çanakkale ve Çan ilçesinde öğrenim gören öğrencilerin lehine olduğu belirlenmiştir. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum” ve alt faktörler toplam puanları öğrenim görülen okul türüne göre anlamlı fark elde edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Hayat Bilgisi Dersi, Tutum.

ABSTRACT: The purpose of this study is to determine whether second and third grade primary school students' attitudes towards life science course change according to gender,

¹ Bu çalışma, 18.Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda (16-20 Ekim 2019) sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti yayınlanmış bildirinin genişletilmiş halidir. Çanakkale OnsekizMart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir. Proje Numarası: SHD- 2018-2744. Araştırmanın etik kurulu izni: Çanakkale OnsekizMart Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu 09/11/2018 karar tarihli 2018/58 belge sayı numaralı izin ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

* Doç. Dr., Çanakkale OnsekizMart Üniversitesi, bceetin@comu.edu.tr, ORCID:0000-0003-4416-8000.

type of school, grade level, and the province/district where they study. In this research, cross-sectional survey designs were used. The sample of the study consists of 2013 second and third grade primary school students from 3 private and 16 public primary schools in Çanakkale's central district, and Yenice, Çan, Biga districts. The research data were collected by means of "Attitude Scale towards Life Science Course" developed by Zayimoğlu Öztürk and Coşkun (2015) and "Personal Information Form" developed by the researcher. A significant difference was found in favor of the male students in their "total attitude scores towards life science course" and sub-factor total scores. The "total attitude scores towards life science course" and the total negative attitude sub-factor scores towards life science course of the second and third grade primary school students were found to be significantly different in favor of the second-grade primary school students, whereas there was no significant difference in the total positive attitude sub-factor scores towards life science course according to grade level. The total negative attitude scores towards life science course, the total positive attitude sub-factor scores towards life science course and the total attitude scores towards life science course of the second and third grade primary school students were in favor of those who studied in Çanakkale's center and Çan district. The total attitude and sub-factor scores of the second and third grade primary school students towards life science course were not significantly different according to type of school.

Keywords: Elementary school, Life Science Course, Attitude.

1. GİRİŞ

Hayat bilgisi dersi ilkököl birinci, iki ve üçüncü sınıflarında okutulan temel derslerden biridir. İlkokulun ilk üç yılında tüm dersler hayat bilgisi dersi etrafında öğretilir. İlkokul çocuğu hayat bilgisi dersi vasıtasıyla okulu, çevresini ve doğayı; kısacası hayatı öğrenmeye başlar. Çocuklar, hayat bilgisi dersini severse hayata daha hazır olur.

Hayat Bilgisi eğitim programı, içeriğini tarih coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularını ilişkilendirerek oluşturan ve yaşam boyu sürecek vatandaşlık becerilerini sunan bir eğitim planıdır (Barth ve Demirtaş, 1997, s.6). Hayat Bilgisi, toplu öğretim yaklaşımına dayalı olarak oluşturulmuş çocuklara, gelişim özelliklerine uygun biçimde yaşamla ilgili temel beceri ve alışkanlıklar kazandıran, çocukların kendilerini ve çevresini tanımasına yardım eden ve çocuğun çok yönlü gelişmesini sağlayan bir yaşam dersi (Gültekin, 2015, s.16). Bu dersin amacı, öğrencilere yaşadıkları çevreyi tanıtarak uyumlarını sağlamak ve karşılaştıkları problemleri çözebilme becerisi kazandırmaktır (Tay, 2007, s.93). Öğrencilerin hayat bilgisi dersini öğrenmelerinde çok fazla faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden bazıları öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, sosyo-ekonomik faktörler, ailenin ilgisi, okulun fiziki imkânları, sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri, öğrencilerin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarıdır.

Alanyazında tutumlar ile ilgili farklı tanımlar bulunmaktadır. Tutum, bireyin ilişkili olduğu tüm nesnelere ve durumlara verdiği yanıt üzerindeki dinamik etkileme durumudur (Allport, 1967, s. 8). Tutumların bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç temel ögesi bulunmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996, s.86; Taylor, Peplau ve

Sears, 2012, s.174). Tutum nesnesine ilişkin düşünce, bilgi ve inançlar bilişsel bileşeni oluşturur (Güney, 2009b, s. 221). İnsanların tutum nesnesine ilişkin bütün duygu ve değerlendirmeleri duygusal bileşenin içeriğini oluşturur (Güney, 2009a, s.135). Duyuşsal ögesi ağır basan bir tutumun değişmesi daha güçtür (Baysal ve Tekarslan, 2004, s.301). Davranışsal öge, bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimidir (İnceoğlu, 2004, s.30).

Duyuşsal alan sevgi, korku, nefret, ilgi, tutum ve güdülenmişlik gibi duygusal yönlerin baskın olduğu alandır. Bu alanda bireyin özellikleri ön plandadır (Demirel, 2009). Bireylerin sahip oldukları tutum ve değerler, onların duyuşsal farkındalık düzeylerini etkileyerek davranışlarını yönlendirir (Duman ve Yakar, 2017, s.207). Bir derse karşı olumlu tutumun, bu dersteki öğrenmeleri olumlu yönde ve ilgiden biraz daha güçlü bir şekilde etkileme gücüne sahiptir (Özçelik, 1998, s.110). Hayat Bilgisi dersi, çocukların birçok alana özgü bilgi, beceri, tutum ve değerleri bütüncül bir anlayışa göre öğrenmesini istemektedir (Şimşek, 2014, s.3).

İlkokul öğrencilerinin hayat bilgisi dersini sevmeleri oldukça önemlidir. Hayat Bilgisi dersinin seven öğrenciler bu derste daha yüksek öğrenme arzusu duyarlar. Hayat Bilgisi dersinde, çocukların iyi vatandaş ve iyi birey olmaları istenmektedir. Bu dersin çocuklar tarafından sevilmesinde “tutum” çok önemli bir duyuşsal faktördür. Ayrıca, bilişsel ve psikomotor alan kazanımların öğretilmesinde duyuşsal alan oldukça önemli bir unsurdur.

Bu çalışma ile ilkokul ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerin hayat bilgisi dersine yönelik tutum düzeyleri öğrencilerin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve öğrenim gördükleri il/ilçe durumundan etkilenip etkilenmediği tespit edilmiş olması Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu ilgili yetkililerine, Milli Eğitim Bakanlığı’nda ve özel ilkokullarda görev yapan/yapacak sınıf öğretmenlerine; bu konuda araştırma yapan araştırmacılara oldukça önemli kaynak sağlayacaktır.

2018 Hayat Bilgisi programının kazanımları incelendiğinde bilişsel ve psikomotor kazanımların yanı sıra duyuşsal kazanımlarında olduğu görülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). İlkokul öğrencilerinin bunları kazanmasında hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf, öğrenim görülen yerleşim yerleri ve cinsiyetlerinden etkilenmemesi gerekmektedir.

Alanyazında ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutum puanları ile cinsiyetleri arasında sınırlı sayıda araştırma bulunurken; ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, okul türü ve öğrenim görülen yerleşim yerlerine göre hayat bilgisi dersine yönelik tutum puanları ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1) İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumları cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve okul türlerine göre farklılaşmakta mıdır?

2)İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumları öğrenim görülen yerleşim yerleri durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

2.YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla tarama modellerinden kesit alma tarama modeli (Creswell, 2012) kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde Çanakkale il merkezi, Yenice, Çan ve Biga ilçelerinde bulunan devlet ve özel ilkokullarında öğrenim görmekte olan iki ve üçüncü sınıf öğrenciler oluşturmaktadır. Evrene ait bilgiler Tablo'1 de verilmiştir.

Tablo 1: İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri yerleşim yerlerindeki sayıları

Yaşam yerleri	2. Sınıf	3.Sınıf
Merkez İlçe	1890	1812
Biga	1076	1064
Çan	526	520
Yenice	281	266
İl Geneli	5669	5466

Araştırmanın örneklemini ise çalışma evreni içerisinde basit seçkisiz örnekleme tekniği (Creswell, 2012) ile belirlenen Çanakkale Merkez, Yenice, Çan ve Biga ilçelerinde bulunan 16 resmi ve 3 özel ilkokulda öğrenim gören 2013 iki ve üçüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ile ilgili bilgiler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, cinsiyetleri, öğrenim gördükleri okul türü ve öğrenim gördükleri yerleşim yerlerindeki dağılım yüzdeleri

Değişkenler		f	%
Sınıf düzeyi	İkinci sınıf	891	44.3
	Üçüncü sınıf	1122	55.7
	Toplam	2013	100.0
Cinsiyet	Kız	1017	50.5
	Erkek	996	49.5
	Toplam	2013	100.0
Okul türü	Devlet	1880	93.4
	Özel	133	6.6
	Toplam	2013	100.0
Öğrenim görülen yerleşim yerleri	Merkez/Çanakkale	974	48.4
	Yenice İlçesi	165	8.2
	Çan İlçesi	492	24.4
	Biga İlçesi	382	19.0
	Toplam	2013	100.0

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (HBTÖ): Zayımoğlu Öztürk ve Coşkun (2015) tarafından ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu ölçekte, hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutumlar 12 madde ve hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar 3 madde şeklinde iki faktör ve 15 madde bulunmaktadır. Bu ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,747 olarak bulunmuştur (Zayımoğlu Öztürk ve Coşkun, 2015).

2.3.2. Kişisel Bilgi Formu: Bu form, ilkokulların iki ve üçüncü sınıfında öğrenim gören öğrencilerinin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri okul türleri, öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri ve öğrenim görülen yerleşim yerleri sorularından oluşmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın yapılabilmesi için Çanakkale Valiliği ve Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü'nden resmi izin alınmıştır. Araştırmanın etik kurulu izni, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu 09/11/2018 karar tarihli 2018/58 belge sayı numaralı izin ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, 2018–2019 yılı güz döneminde “Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” Çanakkale ili merkezi, Yenice, Çan, Biga ilçelerinde bulunan 3 özel ve 16 devlet ilkokullarında öğrenim gören iki ve üçüncü sınıf öğrencilerine araştırmacı tarafından yüz yüze uygulanarak toplanmıştır. Bu araştırmanın verilerinin analizi aşamaları şunlardır:

“Hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar” alt faktöründe yer alan üç olumsuz madde tersine çevrilmiştir. “Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”

nden elde edilen puanlarının aritmetik ortalamaları toplamı ve alt boyutların aritmetik ortalamaları toplamı ile ilgili işlemler SPSS 21.00 istatistik programı kullanılarak hesaplanmıştır.

Verilerin normallik dağılımları Kolmogorov-Smirnov (Mertler ve Reinhart, 2017, s.33) ve Shapiro Wilk istatistiği (Pituch ve Stevens, 2016, s.228) test tekniği yapılarak belirlenebilir. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutum toplam ve alt faktör puanları için Shapiro-Wilk tekniği ile normallik analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda dağılımın normal dağılmadığı için parametrik olmayan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis test teknikleri kullanılmıştır. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutum ve alt faktör puanlarının düzeylerini belirlemek için betimsel istatistik analizi yapılmıştır.

Normallik varsayımı olmadığında, t-testi yerine Mann-Whitney U testi kullanılır (Ho, 2014). İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutum ve alt faktör puanları cinsiyetlerine, öğrenim görülen sınıf düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için parametrik olmayan “Mann Whitney Tekniği” ile çözümlenmiştir.

Kruskal-Wallis, üç veya daha fazla örneklemede farklılıkları ölçen tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) parametrik olmayan karşılığıdır. Kruskal-Wallis testi, veriler normal şekilde dağılmadığında kullanılabilir (Miller, 2009, p.123). İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumları öğrenim görülen yerleşim yerleri durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı saptamak için Kruskal-Wallis test tekniği ile belirlenmiştir.

Tablo 3: Hayat bilgisi dersine yönelik tutum ölçeğinin değerlendirilmesinde temel alınan puan aralıkları

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı
Hayır	3	2,01-3,00
Kısmen	2	1,01-2,00
Evet	1	0,00-1,00

3.BULGULAR

Bu bölümde, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, sınıf, okul türlerine ve öğrenim görülen yerleşim yerlerine göre farklılaşma olup olmadığına ait bulgular bulunmaktadır.

3.1.İlkokul İki ve Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 4’e göre, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutumlar” alt faktörü puanları ($U=434486.500$; $p<.01$) erkek öğrenciler lehine anlamlı fark saptanmıştır.

Tablo 4: İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre hayat bilgisi dersine yönelik tutum toplam ve alt faktör puanları ile ilgili Mann Whitney U- testi sonucu

Alt Faktörler	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu tutum toplam	Kız	1017	936.22	952139.50	434486.500	.000
	Erkek	996	1079.27	1074951.50		
	Toplam	2013				
Olumsuz tutum toplam	Kız	1017	975.42	992000.50	474347.500	.010
	Erkek	996	1039.25	1035090.50		
	Toplam	2013				
Genel tutum toplam	Kız	1017	934.58	950463.00	432810.000	.000
	Erkek	996	1080.95	1076628.00		
	Toplam	2013				

İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar” alt faktörü puanları (U=474347.500; p<.05) erkek öğrenciler lehine anlamlı fark belirlenmiştir. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları” (U=432810.000; p<.01) erkek öğrenciler lehine anlamlı fark elde edilmiştir.

3.2.İlkokul İki ve Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutumları Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 5’e göre, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutumlar” alt faktörü puanları (U=485955.000; p>.05) öğrenim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı fark saptanmamıştır.

Tablo 5: İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum ve alt faktör puanları ile ilgili Mann Whitney U- testi sonucu

Alt Faktörler	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu tutum toplam	İkinci sınıf	891	1022.60	911133.00	485955.000	.278
	Üçüncü sınıf	1122	994.61	1115958.00		
	Toplam	2013				
Olumsuz tutum toplam	İkinci sınıf	891	1049.51	935115.50	461972.500	.002
	Üçüncü sınıf	1122	973.24	1091975.50		
	Toplam	2013				
Genel tutum toplam	İkinci sınıf	891	1049.93	935487.50	461600.500	.003
	Üçüncü sınıf	1122	972.91	1091603.50		
	Toplam	2013				

İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar” alt faktörü puanları (U=461972.500; p<.01) ilkokul ikinci sınıfta öğrenim görenlerin lehine anlamlı fark belirlenmiştir. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları”

($U=461600.500$; $p<.01$) ilkokul ikinci sınıfta öğrenim görenlerin lehine anlamlı fark elde edilmiştir.

3.3.İlkokul İki ve Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutumları Öğrenim Görülen Okul Türüne Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 6'e göre, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin "hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutumlar" alt faktörü puanları ($U=112493.500$; $p>.05$) öğrenim görülen okul türüne göre anlamlı fark saptanmamıştır. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin "hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar" alt faktörü puanları öğrenim görülen okul türüne göre ($U=117608.500$; $p>.05$) anlamlı fark belirlenmemiştir. İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin "hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları" ($U=121372.000$; $p>.01$) öğrenim görülen okul türüne göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 6: İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türlerine göre hayat bilgisi dersine yönelik tutum toplam ve alt faktör puanları ile ilgili Mann Whitney U- testi sonucu

Alt Faktörler	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu tutum toplam	Devlet Okulu	1880	1000.34	1880633.50	112493.500	.051
	Özel Okulu	133	1101.18	146457.50		
	Toplam	2013				
Olumsuz tutum toplam	Devlet Okulu	1880	1010.94	1900571.50	117608.500	.234
	Özel Okulu	133	951.27	126519.50		
	Toplam	2013				
Genel tutum toplam	Devlet Okulu	1880	1005.06	1889512.00	121372.000	.572
	Özel Okulu	133	1034.43	137579.00		
	Toplam	2013				

3.4. İlkokul İki ve Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutumları Öğrenim Görülen Yerleşim Yerleri Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Tablo 7'ye göre, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin "hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutumlar" alt faktörü puanları öğrenim görülen yerleşim yerleri durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. [$\chi^2(3) = 47.041$, $p<.01$]. "Olumlu tutum toplam" alt faktörü puanları için Mann Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın, Merkez/Çanakkale ve Çan ilçesinde öğrenim gören ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin olduğu belirlenmiştir.

İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin "hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar" alt faktörü puanları öğrenim görülen yerleşim yerleri durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2(3) = 16.582$, $p<.01$]. "Hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutum toplam" alt faktörü puanları için Mann Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın Merkez/Çanakkale ve Çan

ilçesinde öğrenim gören ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin olduğu belirlenmiştir.

İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları öğrenim görülen yerleşim yerleri durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2(3) = 46.075, p < .01$]. Hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları için Mann Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın, Merkez/Çanakkale ve Çan ilçesin’de öğrenim gören ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7: İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin öğrenim görülen yerleşim yerleri durumuna göre hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum ve alt faktör puanları ile ilgili Kruskal Wallis testi sonucu

Alt faktörler	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	d	χ^2	p	Anlamlı fark
Olumlu tutum	Çanakkale	974	1083.53				
	Yenice	165	940.73				Çanakkale- Çan
	Çan	492	997.33		47.041	.000	
	Biga	382	852.93				
	Toplam	2013					
Olumsuz tutum	Çanakkale	974	1019.42				
	Yenice	165	976.31				
	Çan	492	1064.33		16.582	.001	Çanakkale- Çan
	Biga	382	914.76				
	Toplam	2013					
Genel toplam	Çanakkale	974	1070.10				
	Yenice	165	943.60				
	Çan	492	1032.45		46.075	.000	Çanakkale- Çan
	Biga	382	840.72				
	Toplam	2013					

4. SONUÇ ve ÖNERİLER²

Bu araştırmada, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, okul türleri ve öğrenim gördükleri yerleşim yerleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

² Araştırmanın etik kurulu izni: Çanakkale OnsekizMart Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu 09/11/2018 karar tarihli 2018/58 belge sayı numaralı izin ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları ve alt faktörü puanları arasında erkek öğrenciler lehine anlamlı fark elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen bu bulgunun aksine, Palavan (2012, s.98), ilkokul üçüncü sınıf kız ve erkek öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farka ulaşmamıştır. Tiryaki (2018, s.58-59), hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları; hayat bilgisi dersine yönelik olumlu ve olumsuz tutum alt faktör puanları ilkokul üçüncü sınıf kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılaşma belirlememiştir. Bu araştırmanın sonuçları esas alınmak kaydıyla, ilkokul öğrencilerinin cinsiyetleri hayat bilgisi dersine yönelik tutum puanlarını etkilediği görülmektedir. Bunun sebebinin, Hayat Bilgisi dersinin içeriği erkek öğrencilerinin daha fazla ilgilerini çekmiş olmasıyla açıklanabilir.

Bu araştırmada ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutumlar” alt faktörü puanları öğrenim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı fark saptanmamıştır. Sınıf düzeyi değişkeni öğrencilerin hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutumları üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Hem ilkokul ikinci hem de ilkokul üçüncü sınıf öğrencileri hayat bilgisi dersine yönelik olumlu tutuma sahiptirler. Öğrencilerin seviyeleri farklı olsa bile hayat bilgisi dersine yönelik benzer tutumlara sahiptir.

İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin “hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar” alt faktörü puanları ve hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları ilkokul ikinci sınıfta öğrenim görenlerin lehine anlamlı fark elde edilmiştir. Bunun nedeninin ise ilkokul ikinci sınıf öğrencilerin ölçekte bulunan üç olumsuz maddeyi tam olarak anlamamalarına bağlanabilir. Ayrıca, ilkokul ikinci sınıf öğrenciler üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha az sayıda hayat bilgisi dersi almış olmalarından dolayı hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının ilkokul ikinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin lehine çıkmasının sebebi olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları ve alt faktör puanları öğrenim görülen okul türüne göre anlamlı fark elde edilmemiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türleri onların hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarını etkilememiştir. Yani devlet ilkokuluna devam eden ilkokul öğrencisiyle özel ilkokula devam eden ilkokul öğrencisinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumları benzerdir. Özel ilkokulların imkânlarında yetişen öğrenci ile devlet ilkokulun imkânlarında yetişen öğrencinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumları benzerdir. Okul türü değişkeni ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin tutumları arasında bir farklılık oluşturmamıştır.

İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin, “Hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları” ve “Olumlu tutum toplam puanları” Merkez/Çanakkale ve Çan ilçesinde öğrenim gören öğrencilerinin lehine bulunmuştur. Öğrencilerin öğrenim gördükleri yerleşim yerleri, ilkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat

bilgisi dersine yönelik tutumlarını etkilediği görülmektedir. Merkez/Çanakkale ve Çan ilçelerinde bulunan ilkokullara devam eden öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik daha fazla olumlu tutum oluşturdıkları görülmektedir.

“Hayat bilgisi dersine yönelik olumsuz tutumlar” alt faktör puanları Merkez/Çanakkale ve Çan ilçesinde öğrenim gören öğrencilerinin lehine bulunmuştur. Bu araştırmaya en fazla katılan Merkez/Çanakkale ve Çan ilçesin ’de öğrenim gören öğrencilerin fazla olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

1)Merkez/Çanakkale ve Çan ilçelerinde öğrenim gören ilkokul iki ve üçüncü sınıf erkek öğrencilerinin lehine çıkan “hayat bilgisi dersine yönelik olumlu ve olumsuz tutum” puanları ile ilgili olarak nitel araştırmalar yapılabilir.

2)İlkokul iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarının cinsiyet, sınıf, okul türleri ve öğrenim görülen yerleşim yerleri durumu ile ilgili farklı örneklem gruplarında kesit alma tarama modeli kullanılarak araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Allport, G. W. (1967). *Attitude*. In A Editor, M, Fishbein (Ed.), *Reading in attitude theory and measurement* (pp. 1-14). New York, London, and Sydney: John Wiley Sons, Inc.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi kaynaklar üniteler*. Ankara: YÖK/ Dünya Bankası, Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Baysal, A .C., Tekarslan, E. (2004). *Davranış bilimleri*. (Genişletilmiş 4. Baskı). İstanbul: Avcıol.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Demirel, Ö. (2009). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. 12. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Duman, B. ve Yakar, A. (2017). Öğretime yönelik duyuşsal farkındalık ölçeği. *Cumhuriyet International Journal of Education*. 6 (1), 200–229. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/314401>
- Gültekin, M. (2015). Hayat bilgisi öğretimi. İçinde M. Gültekin (Ed.), *Çocuğun yaşamında dünyaya açılan pencere: Hayat bilgisi öğretim programı* (ss.11-42). Ankara: Nobel.
- Güney, S. (2009a). *Sosyal psikoloji*. Ankara: Nobel.
- Güney, S. (2009b). *Davranış bilimleri*. Ankara: Nobel.
- Ho, R. (2014). *Handbook of univariate and multivariate data analysis with IBM SPSS* (2 nd ed.). Boca Raton, London, New York: Taylor & Francis Group.

- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *İlköğretim hayat bilgisi dersi (1. 2. ve 3. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. Erişim Tarihi: 01.01.2018 <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018122171428547-HAYAT%20BİLGİSİÖĞRETİM%20PROGRAMI.pdf>
- Mertler, C.A. ve Reinhart, R.V. (2017). *Advanced and multivariate statistical methods practical application and interpretation*. New York and London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Miller, M. K. (2009). *Nonparametric statistics for social and behavioral sciences*. Boca Raton, London, New York: Taylor & Francis Group.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan ve insanlar* (Gözden geçirilmiş 9. basım). İstanbul: Evrim.
- İnceoğlu, M. (2004). Tutum algı iletişim (1. Baskı). Ankara: Kesit Tanıtım.
- Özçelik, D. A. (1998). *Eğitim programları ve öğretim (Genel öğretim yöntemi)*. Ankara: ÖSYM Yayınları, No. 8.
- Palavan, Ö. (2012). *Hayat bilgisi dersinde beyin temelli öğrenmenin öğrencilerin başarılarına tutumlarına ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Pituch, K. A. ve Stevens, J. P. (2016). *Applied multivariate statistics for the social science analyses with SAS and IBM 's SPSS* (6 th ed.). New York and London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Şimsek, Ş. (2014). *Geçmişten günümüze hayat bilgisi*. İçinde Ş. Şimsek, (Ed.), *Sınıf Öğretmenleri ve Adayları İçin Hayat Bilgisi Öğretimi* (ss.3-26). Ankara: Anı.
- Tiryaki, B. (2018). *İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarıyla demokratik tutumları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A. ve Sears, D. O. (2012). Sosyal Psikoloji. 3. Baskı (Çev.: A. Dönmez). Ankara: İmge.
- Tay, B. (2007). Öğrenme stratejilerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi dersinde akademik başarıya etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(173), 87-102. Erişim tarihi 01.01.2018 https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/173/173/06.pdf
- Zayimoğlu Öztürk, F. ve Coşkun, M. (2015). Hayat bilgisi dersine yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 239-251. Erişim tarihi 01.01.2018 <https://dergipark.org.tr/download/article-file/407906>